

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра адміністративного, фінансового та інформаційного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДТЕУ

(пост. П. «17 листопада» 09 2023 р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ СФЕРІ/
INTELLECTUAL PROPERTY
IN THE RESEARCH AREA**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2023

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автор: Гуржій А.В., кандидат юридичних наук, доцент.

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права 28.08.2023 р., протокол № 1.

Рецензенти: О.В. Запотоцька, доктор юридичних наук, професор.
В.Р. Щавінський, доктор юридичних наук, заступник голови Київського окружного адміністративного суду

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ СФЕРІ/
INTELLECTUAL PROPERTY
IN THE RESEARCH AREA**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни «Інтелектуальна власність в науково-дослідній сфері» призначена для підготовки докторів філософії денної та вечірньої форм навчання у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-наукової програми «Економіка».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність в науково-дослідній сфері» є набуття комплексу знань, вмінь і навичок, необхідних для ефективної реалізації та захисту прав інтелектуальної власності при здійсненні науково-дослідної діяльності.

Завданням вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність в науково-дослідній сфері» є формування цілісного уявлення про науково-дослідницьку діяльність як сферу реалізації та захисту права інтелектуальної власності; ознайомлення з нормами міжнародного та національного законодавства в сфері інтелектуальної власності; опанування правових механізмів реєстрації, реалізації та захисту права інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері.

Предметом вивчення дисципліни є правові та організаційні аспекти функціонування інституту інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

знання:

- основних понять та категорій інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері;
- національного та міжнародного законодавства з питань інтелектуальної власності;
- особливостей захисту інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері в Україні;
- види юридичної відповідальності за порушення авторських прав, патентів та інших об'єктів інтелектуальної власності.

вміння:

- знаходити і використовувати норми вітчизняного законодавства, які

регулюють відносини в сфері інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері;

- розуміти зв'язок між національним та міжнародним правом у сфері інтелектуальної власності;
- аналізувати ситуації порушення прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері та шляхи їх врегулювання.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Інтелектуальна власність в науково-дослідній сфері» як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-науковою програмою:

051 «Економіка»

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньо-науковою програмою (ЗК)</i>		
ЗК03	Здатність працювати в міжнародному контексті.	1-9
<i>Спеціальні (фахові) компетентності за освітньо-науковою програмою (СК)</i>		
СК07	Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проєкти в економіці та дотичні до неї), міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та) відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.	3-9
<i>Програмні результати навчання за освітньо-науковою програмою</i>		
РН05	Пропонувати нові рішення, розробляти наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів, й також невизначеності та / або інформаційної асиметрії, забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.	1, 2, 5, 9
РН06	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефхівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.	5-7

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Інтелектуальна діяльність та її результати в науково-дослідній сфері

Поняття інтелектуальної діяльності та її результату в науково-дослідній сфері. Специфіка результатів інтелектуальної діяльності в науково-дослідній сфері. Правова природа результатів інтелектуальної діяльності. Функції цивільного права щодо охорони та використання результатів інтелектуальної діяльності. Роль і значення інтелектуальної діяльності і власності для суспільства. Поняття і зміст права інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Специфіка права інтелектуальної власності.

Система законодавства України про охорону інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Конституція України та Цивільний кодекс України, як основні джерела правової охорони інтелектуальної власності. Характеристика основних законодавчих актів України у сфері інтелектуальної власності: ЗУ «Про авторське право і суміжні права».

Роль міжнародно-правового регулювання інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері в Україні: Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Всесвітня (Женевська) конвенція про авторське право, Стокгольмська конвенція про заснування ВОІВ, Паризька конвенція про охорону промислової власності тощо.

Теоретичні основи комерціалізації інтелектуальної власності.

Механізм комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1-9

Основний: 1 [с. 574-654], 2 [с. 135-137], 4 [с. 51-52].

Додатковий: 6 [с. 34-35, с.152], 8 [с. 1-10].

Тема 2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері

Загальна характеристика об'єктів права інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Об'єкти авторського права в науково-дослідній сфері. Критерії охороноздатності об'єктів авторського права в науково-дослідній сфері. Об'єкти, які не підлягають правовій охороні авторським правом. Об'єкти патентного права в науково-дослідній сфері.

Загальна характеристика суб'єктів права інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Первинні суб'єкти та вторинні (похідні) суб'єкти права інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Права та обов'язки суб'єктів інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері: поняття, ознаки та види. Співавторство в науково-дослідній сфері.

Штучний інтелект та політика інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 7, 9

Основний: 3 [с. 114-125], 2 [с. 76-86], 5 [с. 32-42].

Додатковий: 1 [299-304], 3 [с. 59-61], 6 [с. 48-62, с.76-87], 11 [с.153-154], 13, 19.

Тема 3. Правова охорона об'єктів авторського права в науково-дослідній сфері

Поняття авторського права в науково-дослідній сфері. Завдання авторського права. Термін дії авторського права.

Зміст та види авторських прав (особисті немайнові права, майнові права, право слідування) в науково-дослідній сфері. Передання (відчуження) майнових прав. Об'єкти авторського права в науково-дослідній сфері в мережі «Інтернет».

Державна реєстрація авторських прав науково-дослідної сфери в тому числі в умовах воєнного стану: документи, що потрібні для реєстрації, орган, що її здійснює, оплата, порядок реєстрації.

Колективне управління у сфері авторського права і суміжних прав. Всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнське Агентство Авторських Прав», Всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнська Ліга Авторів».

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 3, 7, 9.

Основний: 1 [с. 150-161, с. 163-164], 5 [с. 42-51].

Додатковий: 6 [с. 62-87].

Тема 4. Види та порядок вільного використання творів.

Види та порядок вільного використання творів. Загальні випадки вільного використання творів. Вільне використання твору бібліотеками, музеями з відкритим доступом для відвідувачів, архівами або організаціями із збереження фондів аудіо-, відеозаписів. Вільне відтворення примірників твору та перекладу. Сирітські твори. Складені твори як об'єкти авторського права.

Збірники творів, енциклопедії та антології, інші складені твори, як об'єкти авторського права. Майнові права авторів та правонаступників на складені твори.

Похідні твори - право на переклад. Немайнові права автора на захист своєї репутації. Право на розповсюдження та поширення перекладеного твору. Право заборони використання твору в тому чи іншому перекладі. Дозвіл та заборона на внесення в перекладний твір коректив, змін, скорочень і т.п.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 3, 7, 9.

Основний: 1 [с. 203-210, с. 221-235, с. 305-321].

Додатковий: 6 [с. 67-76].

Тема 5. Порухення прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері

Дії, що визнаються порушенням авторського права в науково-дослідній сфері. Порухення особистих немайнових та майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав. Піратство як вид порушення авторських прав (опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів). Інтернет-піратство. Підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, управління правами без дозволу суб'єктів авторського права чи особи, яка здійснює таке управління.

Створення загрози порушення авторського та суміжного права як вид порушення авторських та суміжних прав. Обхід технічних засобів захисту авторських та суміжних прав як вид порушення авторських та суміжних прав.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 3, 7, 9, 10.

Основний: 1 [с. 456-484], 3 [с. 199-203], 4 [77-79].

Додатковий: 6 [с. 101-105], 9 [с. 24-28]

Тема 6. Академічна доброчесність як засіб захисту прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері

Поняття академічної доброчесності в науково-дослідній сфері. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності. Порядок дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти: посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Роль етики в сучасному науковому дослідженні. Дії які порушують наукову етику. Основні види порушень академічної доброчесності. Академічний плагіат. Самоплагіат, як складова академічного плагіату. Агрегування та дезагрегування даних без посилання на попередню публікацію. Фабрикація, вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях. Фальсифікація або свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень. Списування, виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Способи уникнення плагіату в науково-дослідній сфері. **Загальні правила належного цитування. Ліцензії Creative Commons.**

Основні види академічної відповідальності в науково-дослідній сфері.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 4, 7, 8, 9, 10.

Основний: 1 [с. 525-559].

Додатковий: 2 [с. 14-18, с. 5-41, с. 54-63, с. 71-83], 5 [с. 2-14], 7 [с. 20-35], 12, 14.

Тема 7. Договори інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері

Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності. Поняття та види договорів в науково-дослідній сфері. Форма договорів інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері та їх державна реєстрація.

Поняття авторських договорів як особливого джерела авторського права. Порядок укладення авторських договорів. Матеріально-правові вимоги, що висуваються до авторських договорів. Умови авторського договору. Авторські договори з іноземними авторами. Порядок виконання авторських договорів. Відповідальність сторін за неналежне виконання чи невиконання авторських договорів в науково-дослідній сфері.

Авторський договір про передачу виключних та невиключних прав на використання твору. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Договір між працівником та роботодавцем про створення службового твору, розподіл майнових прав інтелектуальної власності, умови виплати винагороди та урегулювання інших відносин у разі створенням об'єкта інтелектуальної власності у зв'язку з виконанням трудового договору.

Інші договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 7, 9.

Основний: 1 [с. 424-435], 2 [с. 92-119], 3 [с. 160-185], 4 [с. 182-190].

Додатковий: 6 [с. 276-299], 10 [с. 64-78], 22.

Тема 8. Захист прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері

Поняття правового захисту інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері в тому числі в умовах воєнного стану. Розмежування питань правової охорони та захисту інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері.

Форми захисту інтелектуальних прав в науково-дослідній сфері.. Юрисдикційна форма захисту прав інтелектуальної власності. Неюрисдикційна форма захисту прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері.

Способи захисту інтелектуальних прав в науково-дослідній сфері. Цивільно-правовий захист інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Кримінально-правовий захист прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Практика застосування адміністративних

процедур щодо захисту прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1-10.

Основний: 1 [с. 456-463, с. 484-514], 2 [с. 64-90], 3 [с. 203-209], 4 [с. 190-198].

Додатковий: 4 [с. 165-170], 6 [с. 101-113].

Тема 9. Юридична відповідальність за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері

Основні види академічної відповідальності в науково-дослідній сфері.

Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності здобувачів освіти.

Види цивільно-правової відповідальності за порушення майнових прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Суть та функції цивільно-правової відповідальності. Підстави цивільно-правової відповідальності в даній сфері. Відшкодування збитків. Стягнення незаконно одержаного доходу. Виплата компенсації. Відшкодування моральної шкоди.

Адміністративна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності в науково-дослідній сфері. Накладення адміністративних стягнень за порушення авторських прав в науково-дослідній сфері.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1-10.

Основний: 1 [с. 525-545], 3 [с. 218-224].

Додатковий: 5 [с. 15-18], 6 [с. 101-113].

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. (Паризький акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року, дата приєднання України 31 травня 1995 року, дата набрання чинності для України 25 жовтня 1995 року). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_051.
2. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року (Женева, 6 вересня 1952 року, дата набрання чинності для України 17 січня 1994 року). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_052
3. Договір ВОІВ про авторське право: Прийнятий Дипломатичною конференцією від 20.12.1996 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. ВРУ. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 р., м. Стокгольм. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_169
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. ВРУ. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 15.04.23 № 2974-IX. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
8. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2145-19>
9. Цивільний кодекс України від 16.01.03 № 435-IV ВРУ. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
10. Методичні рекомендації щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України від 09.01.2024. Український національний офіс інтелектуальної власності. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/Methodichni_rekomendatsii_polityka_IV_ZVO_NU_Ukrainy-web.pdf

Основний

1. Вахонєва Т. М. Авторське право і суміжні права в Україні: Навчальний посібник. – Київ : ВД «Дакор», 2019. 2-ге вид., перероб. і доп. 576 с. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/vahonyeva-t.-m.-2019-avtorske-pravo-i-sumizhni-prava-v-ukrayini.pdf>
2. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 374с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/44252/1/Intelektualna_vlasnist_2021.pdf

3. Інтелектуальна власність. Підручник. Л.М. Попова., А.В. Хромов, І.В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021, с. 262. URL:https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Book_2021_Popova_Intel_ektualna_vlasnist.pdf
4. *Інтелектуальна власність: навчальний посібник* / Г. М. Остапович, О. М. Стороженко, Г. В. Уманцева, О. В. Фоміна. Київ: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2012. 456 с.¹
5. *Інтелектуальна власність: навчальний посібник* / за ред. О.В. Нестерцової-Собакарь. Київ: Дніпро, 2018. 140 с. URL:https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1424/1/%D0%98%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB_%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD.pdf

Додатковий

1. Бисага Ю.М., Белов Д.М., Заборовський В.В.. Штучний інтелект та авторські і суміжні права. Ужгород: Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Випуск 76: частина 2. 2023. с. 299-304 URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281766>
2. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність : навчальний посібник для студентів 1-го курсу всіх спеціальностей медичних та фармацевтичних факультетів. Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. 108 с. URL: http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/14079/1/9130%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20_%20%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_2021.pdf
3. Калініченко М.М. Застосування семантичних моделей в літературознавстві та експертизі об'єктів авторського права. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 17(85). С. 59–61. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3801/3447>
4. Коросташова І.М. Форми, способи та інструменти захисту прав інтелектуальної власності. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності. (м. Київ, 26 квітня 2023 р.)*: ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. С. 165-170 URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/56847/1/P165-170.pdf>
5. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / упорядники матеріалів: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 2019. 41 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>

¹ Курсивом позначено видання, наявні в бібліотеці ДТЕУ

6. Право інтелектуальної власності: підруч. / А. В. Аксютіна, Л. В. Межевська, О. В. Нестерцова-Собакарь та ін. ; за заг. ред. і передм. д-ра юрид наук, доц. Т. В. Ярошевської. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 336 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10689/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%9f%d0%86%d0%94%d0%a0%d0%a3%d0%a7%d0%9d%d0%98%d0%9a_%d0%86%d0%92_%d1%80%d0%b5%d0%b4_%d0%b0%d0%b2%d1%82.pdf
7. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2022. 86 с. URL:http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1094/1/%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%96%D1%81%20%D0%9B._%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf
8. Типове положення про політику в сфері інтелектуальної власності для університетів і науково дослідних установ. Підготовлено Департаментом країн з перехідною та розвинутою економікою Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). 2021. с.18 URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/uk/wipo_pub_transition_2_a.pdf
9. Штефан О.О. Піратство—різновид порушення авторського права і суміжних прав: новації законодавства. *Правова система та державотворення: історичний вимір і сучасні тенденції: Матеріали науково-практичної конференції (м. Ужгород, 17-18 лютого 2023 р) Одеса: ел. збірник 2023. вид-во «Молодий вчений» с. 24-28* URL: <https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/view/24/467/958>
10. Якубівський І. Є. Договір у механізмі правового регулювання відносин інтелектуальної власності. м. Харків: Вісник: НАПРНУ №2, 2020 с. 64-76 URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/article/dogovir-u-mekhanizmi-pravovogo-regulyuvannya-vidnosin-intelektualnoyi-vlasnosti>
11. Artificial Intelligence in Education: Are we ready? IETE Technical Review Volume 40, 2023. Issue 2. p. 153-154 URL: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/02564602.2023.2207916?needAccess=true&role=button>
12. Ulrike Kestler. Academic integrity and plagiarism. 2021. KPU URL: <https://kpu.pressbooks.pub/academicintegrity/>
13. 43 Examples of Artificial Intelligence in Education: URL: <https://onlinedegrees.sandiego.edu/artificial-intelligence-education/>
14. Creative Commons licenses URL: <https://creativecommons.org/licenses/?lang=uk>
15. Всесвітня організація інтелектуальної власності WIPO URL:<https://www.wipo.int/portal/en/index.html>
16. ДО «Українське агентство з авторських та суміжних прав» URL: <http://uacrr.org>

17. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності URL: <http://www.ndiiv.org.ua/index.php/ua/>
18. Національний орган інтелектуальної власності ДП «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент) URL: <https://ukrpatent.org/uk>
19. Охорона прав інтелектуальної власності та трансфер технологій в наукових установах URL: https://ipr.nas.gov.ua/?page_id=2249
20. Словник термінів інтелектуальної власності URL: <https://smithhopen.com/resources/glossary-of-intellectual-property-terms/>
21. Міністерство економіки України URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
22. European Union Intellectual Property Office URL: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/home>
23. Зразки договорів у сфері авторського права і суміжних прав. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=b0200e25-efe4-4e97-97d6-1311db749de3&title>